

Op de Zoogdierdag van 23 maart 2019 heeft het bestuur van de Zoogdiervereniging de Vrijwilliger van het jaar 2019 bekendgemaakt. Dit jaar is Jan Oosterman (86) verkozen vanwege zijn enorme inzet voor dassen en andere dieren in de omgeving van zijn woonplaats Bathmen.

Das bij zelfgebouwde fotoplank
Foto Jan Oosterman

Diep onder de indruk van natuur

TEKST GLENN LELIEVELD

Wat is het verhaal achter uw verbintenis met dassen?

In 1970 zijn wij vanuit het noordwesten van het land verhuisd naar Bathmen. De natuur hier was zo mooi, dat ik er diep van onder de indruk was. Dus richtte ik een vogelwerkgroep op, ook al wist ik nog geen barst van vogels, bijvoorbeeld niet eens wat een staartmees was. Ik schreef een stukje in de krant en daar kwam een mooie respons op, zo is het begonnen. De werkgroep bestaat nu inmiddels bijna vijftig jaar en ik ben blij dat ik heel veel kennis heb door kunnen geven.

Op een gegeven moment werd er in mei 2001 een das doodgereden in het buitengebied. Ik heb het dier niet gezien, maar de dames van de dierenambulance meldden

mij dat het ging om een zogend vrouwtje. Daar werd ik wel door gegrepen. Ze zeiden ook dat de jongen al vast voedsel zouden kunnen nemen. Door mijn rondzwervingen wist ik waar de burcht was. Ik vulde dagelijks een margarinekuipje met dit spul en bracht het 's avonds naar de burcht. De inhoud was op advies van Das en Boom: pindakaas, aardbeien, biscuit en honing. En dat werd allemaal opgegeten.

En hebt u de jonge dassen ook gezien?

Nou, ik werd toch wel erg nieuwsgierig wie we nou hadden gevoerd, misschien toch muizen. Ik had nog geen infraroodcamera's, het was nog de tijd van dia's. Dus toen heb ik begin juli zelf een camera ont-

wikkeld voor mijn prismacamera door een wipplankje te verbinden aan de camera met een draadontspanner. Zo kreeg ik mijn eerste beeld van een das en zelfs ook een steenmarter. De plaatjes heb ik natuurlijk nog trouw bewaard.

Het was wel intensief, want de accu hield het maar één nacht vol en pas na het ontwikkelen van het rolletje kon ik het resultaat zien.

Later ben ik er wel bij gaan zitten, ik wist inmiddels precies hoe het moest. Het is natuurlijk hartstikke tijdrovend, maar het was wel heel spannend en ik vond het heel erg leuk. Ik zag soms wel 23 dassen in een jaar. Dat is nu niet meer, nu doen camera's al het werk.

Hoe bent u ze dan blijven volgen?

Ik werd nieuwsgierig naar hoe het in de omgeving ging met dassen en roofdieren zoals steenmarter. Door het volgen van de kerkuilen en steenuilen ben ik goed bekend geraakt met het platteland. Toen ik rondvroeg bij bekenden naar dassen, kreeg ik heel veel data zo in mijn schoot geworpen. Van helpers van jagers, mensen van oudersport die wel wat wisten, enzovoorts. In 1996 hadden we één burcht en nu hebben we er twintig. Ik heb het met consequent systematisch bijhouden gevolgd. Het ging mij niet om de mooie plaatjes, maar om te weten wat er leeft. Dat met steenuilen en kerkuilen meldde ik aan de regionale groepen, en dat met die das rapporteerde ik aan Das en Boom. Als er wat aan de hand was, bijvoorbeeld een ondergraven afrastering, dan meldden we dat aan Rijkswaterstaat en dan gingen ze dat oplossen. De dode dassen die gevonden werden zijn bij ons gemeld en hielden we ook nauwkeurig bij.

Heeft u de indruk dat mensen doorhebben wat er allemaal leeft in hun omgeving?

Een enkeling die het een beetje volgt. Er zijn er een hoop die verbaasd zijn dat in hun nabijheid zo veel dieren leven. En dan houden wij eigenlijk maar een klein stukje in de gaten. Wat wel de laatste jaren speelt, omdat ze zo uitdijen, is dat ze gaten graven in maïsakkers. Daar zijn de boeren natuurlijk niet blij mee. Dan denk je ja, dan moet je toch een beetje zorg gaan verlenen, want als je er niet naar gaat kijken, dan pakken ze het geweer misschien en dan krijgen ze dezelfde behandeling als bruine ratten.

Gelukkig heb ik de laatste jaren veel hulp gekregen van Sil Westra en nog een paar vrijwilligers. Ik ben heel blij dat we nu een ploegje hebben, zodat het te zijner tijd overgedragen wordt, want ik ben toch niet zo heel jong meer. Ze moeten me helpen over de slootjes, en gelukkig doen ze dat ook. Ik vind het wel heel erg leuk dat we het zo voort kunnen zetten. Ik ben de jongste niet meer en dan is het fijn om te weten dat er opvolging is. Werk is er ook genoeg, in de laatste zestien jaar is het aantal burchten dat bij ons bekend raakte gestegen naar twintig. Er leven nu ongeveer 35 dassen in ons onderzoeksgebied.

Helpen nieuwe technische snufjes als de wildcamera's?

Wanneer je nu zes camera's tegelijk uitzet bij een burcht dan heb je heel snel veel resultaat. Het is net zo goed spannend. Je weet nooit wat er op staat en nu hoeft je niet meer altijd bij de burcht te gaan zitten.

Iemand van de Vogelwerkgroep maakte me attent op sporen die hij had gezien bij een boom die over een slootje was gevallen. We hebben daar nu een camera neergezet. Dit bleek een hele snelweg voor zoogdieren te zijn. Op een gegeven moment kwamen er zo drie dassen achter elkaar overheen. Dat

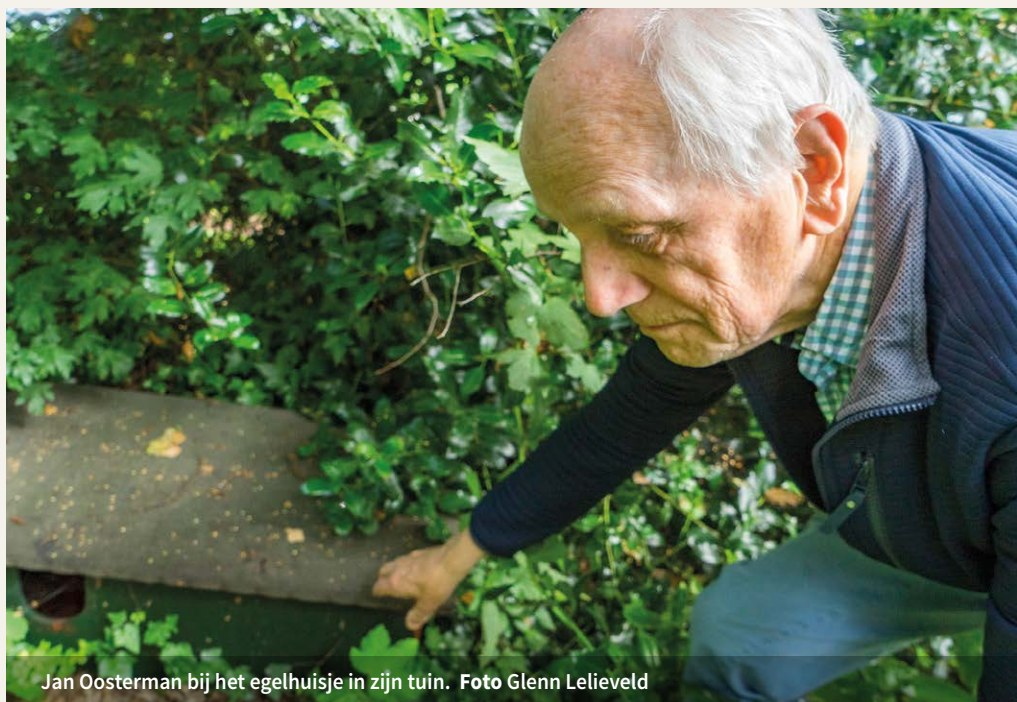
was in de winter eind vorig jaar, er gingen twee dassen over de boom heen en de derde over het ijs. Voor zover dat die dassen een winterslaap hielden dus.

Een paar weken geleden hadden we voor het eerst een wezel op de camera. Een hermelijn hebben we nog niet gehad, maar je kunt ook niet alles hebben. Die wezel zat in een diepe sloot, vlak aan de spoorlijn.

GLENN LELIEVELD is hoofdredacteur van Zoogdier en verbonden aan het Bureau van de Zoogdierverseniging.

'In 1996 hadden we één burcht en nu hebben we er twintig!' **Foto** Paul van den Engel

Jan Oosterman bij het egelhuisje in zijn tuin. **Foto** Glenn Lelieveld